

महाराष्ट्राची आर्थिक आकडेवारी
MAHARASHTRA'S ECONOMY IN FIGURES
2014

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Directorate of Economics & Statistics,
Government of Maharashtra, Mumbai

महाराष्ट्राची आर्थिक आकडेवारी
MAHARASHTRA'S ECONOMY IN FIGURES, 2014

बाब	परिमाण	1960-61	2000-01	2010-11	2013-14	Unit	Item
प्रशासनिक संरचना-							Administrative structure
(i) भौगोलिक क्षेत्र	'००० चौ.कि.	306	308	308	308	'000 sq. km.	Geographical area
(ii) महसूली विभाग	संख्या	4	6	6	6	Number	Revenue Divisions
(iii) जिल्हे	"	26	35	35	35	"	Districts
(iv) तहसील	"	229	353	355 [@]	355 [@]	"	Tahsils
(v) शहरे †	"	266	378	534	534	"	Towns †
(vi) वस्ती असलेली गावे †	"	35,851	41,095	40,959	40,959	"	Inhabited villages †
(vii) वस्ती नसलेली गावे †	"	3,016	2,616	2,706	2,706	"	Un-inhabited villages †
लोकसंख्या †							Population †
(i) पुरुष	हजारात	20,429	50,401	58,243	58,243	In ('000)	Males
(ii) स्त्रिया	"	19,125	46,478	54,131	54,131	"	Females
(iii) एकूण	"	39,554	96,879	1,12,374	1,12,374	"	Total
(iv) ग्रामीण	"	28,391	55,778	61,556	61,556	"	Rural
(v) नागरी	"	11,163	41,101	50,818	50,818	"	Urban
(vi) अनुसूचित जाती	"	2,227	9,882	13,276	13,276	"	Scheduled castes
(vii) अनुसूचित जमाती	"	2,397	8,577	10,510	10,510	"	Scheduled tribes
(viii) मुख्यतः काम करणारे #	लाखात	229	347	438	438	In lakh	Main workers #
(ix) स्त्री-पुरुष प्रमाण	दर '००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या	936	922	929	929	Females per '000 males	Sex-ratio
(x) लोकसंख्येची घनता	प्रति चौ. किमी.	129	315	365	365	Per sq.Km	Density of population
(xi) साक्षरता प्रमाण							Literacy rate
एकूण	टक्केवारी	36.0	76.9	82.3	82.3	Percentage	Total
(a) पुरुष	"	50.9	86.0	88.4	88.4	"	Males
(b) स्त्रिया	"	19.9	67.0	75.9	75.9	"	Females
धर्म †							Religion †
(xii) बौद्ध	हजारात	2,790	5,839	N.A.	N.A.	In ('000)	Buddhists
(xiii) ख्रिश्चन	"	561	1,058	N.A.	N.A.	"	Christians
(xiv) हिंदू	"	32,531	77,859	N.A.	N.A.	"	Hindus
(xv) जैन	"	486	1,302	N.A.	N.A.	"	Jains
(xvi) मुस्लिम	"	3,034	10,271	N.A.	N.A.	"	Muslims
(xvii) शीख	"	58	215	N.A.	N.A.	"	Sikhs
(xviii) इतर धर्म	"	94	237	N.A.	N.A.	"	Other religions
(xix) धर्म न सांगितलेले	"	1	98	N.A.	N.A.	"	Religion not stated
एकूण	"	39,554	96,879	N.A.	N.A.	"	Total
वयोगट (वर्षे) †							Age-group (years) †
(xx) ०-९	हजारात	11,616	19,763	19,183	19,183	In ('000)	0-9
(xxi) १०-१४	"	4,486	11,338	10,735	10,735	"	10-14
(xxii) १५-१९	"	3,864	9,571	10,627	10,627	"	15-19
(xxiii) २०-२४	"	3,485	8,856	11,091	11,091	"	20-24

† १९६१, २००१ आणि २०११ च्या जनगणनेनुसार / As per 1961, 2001 and 2011 population censuses.

१९६१ च्या जनगणनांमध्ये 'काम करणारे' यांची व्याख्या वेगळी आहे. / Definition of 'workers' is different in 1961 population census.

@ मुंबई व मुंबई उपनगरातील ३ तालुके वगळून / Excluding 3 tehsils of Mumbai and Mumbai Suburban districts N.A. उपलब्ध नाही / Not Available

बाब	परिमाण	1960-61	2000-01	2010-11	2013-14	Unit	Item
वयोगट (वर्षे) † (पुढे चालू)							Age-group (years) † (contd.)
(xxiv) २५-२९	हजारात	3,229	8,218	10,147	10,147	In ('000)	25-29
(xxiv) ३०-३४	"	2,831	7,393	8,796	8,796	"	30-34
(xxvi) ३५-३९	"	2,333	6,958	8,247	8,247	"	35-39
(xxvii) ४०-४४	"	1,961	5,546	7,196	7,196	"	40-44
(xxviii) ४५-४९	"	1,603	4,543	6,032	6,032	"	45-49
(xxix) ५०-५४	"	1,288	3,446	4,919	4,919	"	50-54
(xxx) ५५-५९	"	1,002	2,673	3,886	3,886	"	55-59
(xxxvi) ६०-६४	"	741	2,731	3,642	3,642	"	60-64
(xxxvii) ६५-६९	"	492	2,633	3,078	3,078	"	65-69
(xxxviii) ७०-७४	"		1,629	2,143	2,143	"	70-74
(xxxix) ७५-७९	"		683	1,063	1,063	"	75-79
(xl) ८० +	"	623	779	1,180	1,180	"	80 +
(xli) वय न सांगितलेले	"		118	408	408	"	Age not stated
एकूण	"	39,554	96,879	1,12,374	1,12,374	"	Total
राज्य उत्पन्न							State Income
चालू किमतीनुसार	₹ कोटी	2,074	2,19,038	9,50,771	13,65,149 +	₹ crore	at current prices
चालू किमतीनुसार राज्य उत्पन्नातील वाटा							Share in State Income at Current Prices
(i) कृषि व संलग्न कार्ये क्षेत्र	टक्के	31.4	16.7	12.9	11.8 +	Per cent.	Agriculture & allied activities sector
(ii) उद्योग क्षेत्र	"	22.9	25.3	27.7	25.3 +	"	Industry sector
(iii) सेवा क्षेत्र	"	45.7	58.0	59.4	62.9 +	"	Services sector
चालू किमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	₹	531	22,777	84,858	1,17,091 +	₹	Per capita income at current prices
राज्यस्तरीय ग्राहक किमती निर्देशांक			Base Year (1982)	Base Year (2003)	Base Year (2003)		State level Consumer Price Index Numbers
(i) ग्रामीण	--	--	437	181	241		Rural
(ii) नागरी	--	--	424	175	230		Urban
औद्योगिक कामगारांकरिता ग्राहक किमती निर्देशांक			Base Year (1982)	Base Year (2001)	Base Year (2001)		Consumer Price Index Numbers for Industrial workers
(i) मुंबई	--	--	512	178	242		Mumbai
(ii) सोलापूर	--	--	466	182	246		Solapur
(iii) नागपूर	--	--	469	207	268		Nagpur
(iv) पुणे	--	--	501	185	242		Pune
(v) नाशिक	--	--	477	186	244		Nashik
(vi) अकोला	--	--	459	175	238 *		Akola
(vii) कोल्हापूर	--	--	466	184	245 *		Kolhapur
(viii) जळगाव	--	--	449	186	251 *		Jalgaon
(ix) नांदेड	--	--	466	200	275 *		Nanded
(x) औरंगाबाद	--	--	479	183	258 *		Aurangabad

† १९६१, २००१ आणि २०११ च्या जनगणनेनुसार / As per 1961, 2001 and 2011 population censuses.

+ पहिले सुधारित अंदाज / First revised estimates * अस्थायी / provisional

बाब	परिमाण	1960-61	2000-01	2010-11	2013-14	Unit	Item
राज्य शासन-जमा व खर्च (महसुली लेखा) (प्रत्यक्ष)							State Government Receipts and Expenditure (Actual)
					(सुअं /RE)		(Revenue Account)
I जमा							Receipts
(a) कर महसूल	₹ लाख	8,131	22,50,794	86,44,688	1,26,96,113	₹ lakh	Tax Revenue
(b) करान्वयतिरिक्त महसूल	"	3,744	7,05,898	19,42,094	31,44,862	"	Non-Tax Revenue
एकूण जमा	"	11,875	29,56,692	1,05,86,782	1,58,40,975	"	Total Receipts
II खर्च--							Expenditure
(a) विकास खर्च							Development Expenditure
(i) सामाजिक सेवा	₹ लाख	4,001	14,35,071	48,28,206	74,04,779	₹ lakh	Social services
(ii) आर्थिक सेवा	"	2,533	7,65,586	19,28,53	29,90,304	"	Economic services
(iii) इतर सेवा	"	1,181	69,225	1,18,773	2,30,472	"	Other services
एकूण (a)	"	7,715	22,69,882	68,75,515	1,06,25,556	"	Total (a)
(b) विकासेतर खर्च							Non-Development Expenditure
(i) प्रशासकीय सेवा @	₹ लाख	2,096	3,39,453	9,79,829	14,89,335	₹ lakh	Administrative services @
(ii) ऋण सेवा	"	1,366	5,35,893	16,54,897	22,96,516	"	Debt services
(iii) इतर सेवा †	"	1,450	5,94,868	11,35,697	17,31,291	"	Other services †
एकूण (b)	"	4,912	14,70,214	37,70,423	55,17,142	"	Total (b)
एकूण खर्च (a + b)	"	12,627	37,40,096	1,06,45,938	1,61,42,697	"	Total Expenditure
(III) एकूण अधिव्य (+) किंवा तूट (-)	"	(-752)	(-7,83,404)	(-59,156)	(-3,01,722)		Overall Surplus (+) or Deficit (-)
राज्य योजना खर्च	₹ कोटी	79	9,579	33,256	51,087	₹ crore	State Plan Expenditure
कृषि							Agriculture
(a) जमिनीचा वापर					(2012-13)		Land Utilisation
(i) वनांखालील क्षेत्र	हजार हेक्टर	5,411	5,150	5,216 *	5,207 *	'000 hect.	Area under forest
(ii) मशागतीसाठी उपलब्ध नसलेले क्षेत्र	"	2,495	2,908	3,180 *	3,178 *	"	Land not available for cultivation
(iii) निव्वळ पेरणी क्षेत्र	"	17,878	17,844	17,406 *	17,344 *	"	Net area sown
(iv) एकापेक्षा अधिक वेळा पेरणी केलेले क्षेत्र	"	944	3,775	5,769 *	5,772 *	"	Area sown more than once
(v) पिकांखालील एकूण क्षेत्र	"	18,823	31,619	23,175 *	23,116 *	"	Gross cropped area
(b) उत्पादन							Production of
(i) अन्नधान्ये	हजार टन	7,744	10,133	15,419	14,574	'000 tonnes	Foodgrains
(ii) कापूस (रुई) **	हजार गासड्या	1,673	1,803	7,473	8,834	'000 bales	Cotton (lint) **
(iii) तेलबिया	हजार टन	N.A.	2,099	5,045	4,812	'000 tonnes	Oil seeds
(iv) भुईमूग	"	800	470	458	393	"	Groundnut
(v) ऊस	"	10,404	49,569	85,691	76,901	"	Sugarcane

@ सामूहिक सेवांवरिल खर्च धरून / Inclusive of expenditure on community services.

** एक गासडी १७० किलोची / Bales of 170 kg each

† आर्थिक सेवा, निवृत्तीवेतने, संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा, राज्याची अंगे आणि इतर विकासेतर खर्च धरून / Includes fiscal services, pensions, miscellaneous general services, organs of State and other non-development expenditure.

* अस्थायी/Provisional सुअं /RE - सुधारित अंदाज/Revised Estimates

बाब	परिमाण	1960-61	2000-01	2010-11	2013-14	Unit	Item
कृषि- (पुढे चालू)							Agriculture (contd.)
(c) कृषि उत्पादनाचे निर्देशांक- (१९७९-८२=१००)							Index Number of Agricultural Production (1979-82=100) All Crops.
(i) सर्व पिके		--	127.4	223.8 *	224.6 *		
(d) खतांचा वापर	हजार टन	29	1,650	7,030	5,990	'000 tonnes	Consumption of fertilizers
जलसिंचन							Irrigation
(i) सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्र	हजार हेक्टर	1,072	3,249	N.A.	N.A.	'000 hect.	Net area irrigated
(ii) सिंचनाखालील क्षेत्राची कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राशी टक्केवारी	टक्के	6.0	16.8	N.A.	N.A.	per cent	Percentage of irrigated area to net area sown
(iii) सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र	हजार हेक्टर	1,220	3,852	N.A.	N.A.	'000 hect.	Gross area irrigated
वीज							Electricity
(i) विद्युतीकरण झालेली नगरे व खेडी	टक्केवारी	2.4	100	99.77 ^{SS}	99.91 ^{SS}	Percentage	Towns and Villages electrified
(ii) विजेचा वापर	दशलक्ष युनिटस्	2,720	47,289	87,396	1,02,989	M. Units	Consumption of electricity power
(a) कृषि	"	15	9,940	16,257	21,725	"	Agricultural
(b) औद्योगिक	"	1,853	18,363	34,416	38,949	"	Industrial
(c) इतर	"	852	18,986	36,723	42,315	"	Others
(iii) वीज पुरवठा केलेले शेतीचे पंप	संचित संख्या (1961-62)	7,071	23,28,000	34,90,598	40,27,088	Cumulative number	Agricultural pumps energised
पशुसंवर्धन							Animal husbandry
(i) एकूण पशुधन	हजारात	26,048 (1961)	39,638 (1997)	35,955 * (2007)	32,489 ^{#*} (2012)	In ('000)	Total livestock
(ii) एकूण कॉबड्या-बदके	"	10,578 (1961)	35,392 (1997)	64,756 * (2007)	77,795 ^{@*} (2012)	"	Total poultry
(iii) पशुवैद्यकीय बहुचिकित्सालये	संख्या	N.A.	31	32	35 ^{\$}	Number	Veterinary Poly-clinics
(iv) पशुवैद्यकीय दवाखाने (शाखा धरून)	संख्या	454	1,353	1,738	-	Number	Veterinary dispensaries (Including branch)
(i) श्रेणी-१	"	-	-	-	1,748	"	Grade-I
(i) श्रेणी-२	"	-	-	-	2,848	"	Grade-II
(v) कृत्रिम रेतन केंद्रे	"	186	4,523	4,859	4,861	"	Artificial insemination centres
मत्स्यव्यवसाय							Fisheries
(i) सागरी किनाऱ्याची लांबी	कि.मी.	720	720	720	720	Km.	Length of coastline
(ii) सागरी मासळी उतरविणारी केंद्रे	संख्या	184	184	162	173	Number	Marine fish landing centres
(iii) मत्स्य उत्पादन							Fish production
(a) सागरी	मे.टन	1,90,432	4,02,769	4,46,703	4,67,458	M.tonnes	Marine
(b) भूजलाशयीन	"	10,000	1,23,266	1,30,284	1,35,221	"	Inland

N.A. उपलब्ध नाही / Not Available * अस्थायी /Provisional \$\$ग्रामीण विद्युतीकरण / Villages electrification

\$ महाराष्ट्र पशू व मत्स्यविज्ञान विद्यापीठाची ३ सर्वचिकित्सालये समाविष्ट / Includes 3 polyclinics of Maharashtra Animal and Fishery Science University.

कुत्री व ससे वगळून /Excluding dogs & rabbits. @ कुक्कुटपालनातील धरून / Includes poultry farm.

बाव	परिमाण	1960-61	2000-01	2010-11	2013-14	Unit	Item
मत्स्यव्यवसाय (पुढे चालू)							Fisheries (contd.)
(iv) मच्छिमारी नौका							Fishing boats
(a) एकूण	संख्या	N.A.	21,596	14,446	14,863	Number	Total
(b) यांत्रिक	"	N.A.	10,814	12,154	12,240	"	Mechanised
(c) बिगर यांत्रिक	"	N.A.	10,778	2,292	2,623	"	Non-mechanised
			(1997)**	(2010)**	(2010)**		
(v) क्रियाशील मच्छिमार							Working fishermen
(a) पुर्णकालिक	संख्या	N.A.	1,79,146	63,333	63,333	Number	Full-time
(b) अंशकालिक	"	N.A.	50,051	13,012	13,012	"	Part-time
(vi) मत्स्यव्यवसायाशी संबंधित व्यवसायात गुंतलेले लोक.	"	N.A.	3,37,487	1,93,378	1,93,378	"	Population engaged in occupation related to fisheries
(vii) एकूण मच्छिमारांची लोकसंख्या	"	N.A.	4,58,079	3,86,259	3,86,259	"	Total fishermen population
		(1960-61)	(2000-01)	(2010-11)	(2013-14)		
(viii) निपजयोग्य क्षेत्र	हेक्टर	2,75,000	3,20,000	3,16,998	3,16,998	Hectares	Water spread area
(ix) मत्स्यबीज उत्पादन व संगोपन केंद्रे	संख्या	...	70	70	70	Number	Fish seed and rearing farms
वनव्याप्त क्षेत्र							Forest Area
राखीव	चौ.कि.मी.	39,660	45,037	49,223 P	50,716	Sq.km	Reserved
संरक्षित	"	17,400	8,116	8,194 p	6,716	"	Protected
अवर्गीकृत	"	6,440	4,534	4,522 P	3,937	"	Unclassed
एकूण	"	63,500	57,687	61,939 P	61,369	"	Total
वनोत्पादन							Forest products
इमारती लाकूड (उत्पादन)	हजार घन मी.	332	167	117	68	* '000 cu.m.	Timber (Quantity)
(मूल्य)	₹ लाखात	390	8,470	11,035	16,493	* ₹ lakh	(Value)
जळाऊ लाकूड (उत्पादन)	हजार घन मी.	1,855	248	421	271	* '000 cu.m.	Firewood (Quantity)
(मूल्य)	₹ लाखात	109	1,370	4,218	1,868	* ₹ lakh	(Value)
गौण उत्पादन (मूल्य)	"	108	7,170	11,867	9,036	* "	Minor products (Value)
एकूण (मूल्य)	"	607	17,010	27,120	27,397	* "	Total (Value)
दुग्धव्यवसाय							Dairy Development
(i) प्रतिदिन दूध संकलन	लाख लिटर	N.A.	40.00	35.37	39.19	Lakh litre	Daily milk collection
(ii) एकूण दूध शीतकरण केंद्रे	संख्या	N.A.	106	139	118	Number	Total milk chilling Centres
क्षमता	लाख लिटर	N.A.	18.4	27.1	30.79	Lakh litre	Capacity
सहकार							Co-operation
(i) सर्व सहकारी संस्था							All Co-op. Societies
संस्था	संख्या	31,565	1,58,016	2,24,306	2,30,295	* Number	Societies
सभासद	हजारात	4,191	43,022	53,022	50,941	* In ('000)	Membership
खेळते भाडवल	₹ कोटी	291	1,34,441	2,48,434	2,61,315	* ₹ crore	Working capital
(ii) प्राथमिक कृषि पत संस्था							Primary Agricultural Credit Societies
संस्था	संख्या	21,400	20,551	21,451	21,185	* Number	Societies
सभासद	हजारात	2,170	10,125	15,001	15,701	* In ('000)	Membership
दिलेले कर्ज	₹ कोटी	43	3,734	8,060	8,567	* ₹ crore	Advances
येणे कर्ज	"	48	5,308	12,024	10,753	* "	Outstanding loans

** १९९७ व २०१० मत्स्यगणनानुसार / As per 1997 and 2010 fisheries censuses * अस्थायी / Provisional N.A. उपलब्ध नाही /Not available

बाब	परिमाण	1960-61	2000-01	2010-11	2013-14	Unit	Item
सहकार (चालू)							Co-operation (contd.)
(iii) घाऊक ग्राहक भांडारे	संख्या	1	145	174	160 *	Number	wholesale consumer stores
(iv) प्राथमिक ग्राहक भांडारे	"	1,140	3,434	2,855	2,601 *	"	primary consumer stores
उद्योग व खाणकाम							Industry and Mining
उत्पादन §							production of §
(i) कोळसा	हजार टन	856	28,754	36,932	34,175 *	'000 tonnes	Coal
(ii) कच्चे लोखंड	"	362	22	1,018	4,166 *	"	Iron ore
(iii) चुनखडी	"	55	6,066	10,431	11,695 *	"	Limestone
(iv) कच्चे मँगनीज	"	232	363	589	670 *	"	Manganese ore
(v) बॉक्साइट	"	27	1,027	2,492	2858 *	"	Bauxite
(vi) सुती कापड	कोटी चौ.मी.	167	73	16.10	30.1 *	Crore sq.m.	Cotton cloth
(vii) साखर	हजार टन	523	6,720	7,538	7,720 *	'000 tonnes	Sugar
उद्योग			(31-12-2000)	(31-12-2010)	(31-12-2012)		Industries
(i) नोंदणी झालेले कारखाने §	संख्या	8,782	34,603	41,938	44,859	Number	Regd. factories §
(ii) नोंदणी झालेले चालू कारखाने §	"	8,233	28,324	34,888	37,339	"	Regd. working factories §
(iii) नोंदणी झालेल्या चालू कारखान्यांत काम करणारे कामगार §	हजारात	787	1,201	1,648	2,056	In ('000)	Workers employed in registered working factories §
(iv) दर लाख लोकसंख्ये-मागे कामगारांचे प्रमाण §	संख्या	1,988	1,289	1,471	1,787	Number	Workers per lakh of population §
(v) उत्पादक भांडवल	₹ कोटी	533	84,820	2,99,714	3,47,898	₹ crore	Productive capital
(vi) एकूण उत्पादन	"	924	1,86,795	7,85,363	10,05,378	"	Gross output
(vii) वस्तुनिर्माणाद्वारे मुल्यवृद्धी	"	271	30,556	1,49,695	1,56,766	"	Value added by manufacture
					(2013-14)		
(viii) साखर कारखाने	संख्या	27	153	202	202 *	Number	Sugar factories
(ix) सूत गिरण्या	"	2	183	166	149 *	"	Spinning mills
(x) औद्योगिक विवाद §							Industrial disputes §
संप व टाळेबंदीची संख्या	संख्या	274	59	33	192	Number	No. of strikes & lockouts
भाग घेतलेले कामगार	शंभरात	834	237	135	959	Hundred	Workers participated
वाया गेलेले मनुष्यदिन	लाखात	5.76	52.31	22.43	24.99	Lakh	Person days lost
विविध उद्योगांतील एकूण दैनिक सरासरी रोजगार	शंभरात	7,873	12,006	16,478	20,564	Hundred	Total average daily employment in the different industries
					(2012)		

§ कॅलेंडर वर्षासाठी माहिती / Figure related to calendar year

* अस्थायी / Provisional

बाब	परिमाण	1960-61	2000-01	2010-11	2013-14	Unit	Item
संयुक्त भांडवली संस्था					(2012-13)		Joint Stock Companies
(i) चालू संस्था	संख्या	4,828	1,17,339	1,45,349 *	1,65,937 *	Number	Companies at work
(ii) भरणा केलेले भांडवल	₹ हजार कोटी	0.4	53.5	274.6 *	406.8 *	₹'000 Crore	Paid up capital
कामगार व रोजगार					(2012)		Labour and Employment
(i) चालू कारखान्याची संख्या	संख्या	8,233	28,324	34,888	37,339	Number	No. of working factories
(ii) चालू कारखान्यातील रोजगार	हजारात	787	1,201	1,647	2,056	In ('000)	Employment in working factories
(iii) एकूण नोंदलेल्या आस्थापना \$ @ @	संख्या	3,06,281	5,85,679	6,87,115 (2005)	6,87,115 (2005)	Number	Total registered establishments \$ @ @
(iv) नोंदलेल्या आस्थापनांतील कामगार \$	"	5,09,570	22,68,535	26,71,279 (2005)	26,71,279 (2005)	"	Employees in registered establishments \$
(v) रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रे \$	"	27 (1961)	42	44	50	"	Employment and self-employment guidance centres \$
(vi) जाहीर केलेल्या रिक्त्या जागा \$	हजारात	616 (1961)	439	346.2	841.1	In ('000)	Vacancies notified \$
(vii) चालू नोंदवहीवरील अर्जदार \$	"	1,622	43,488	2596.2	3,571.5	"	Persons on live register of employment exchange \$
(viii) शासकीय कर्मचारी †	संख्या	2,17,896 (1st July 1961)	6,22,850 (1st July 2000)	5,93,217 * (1st July 2008)	5,93,217* (1st July 2008)		Number Government employees †
वैद्यकीय व आरोग्य सेवा							Medical and Health Services
(i) रुग्णालये @	संख्या	N.A.	981	1,264	1,395	Number	Hospitals
(ii) प्राथमिक आरोग्य केंद्रे @	"	N.A.	1,768	1,816	1,811	"	Primary health centres
(iii) दवाखाने @	"	N.A.	1,629	2,924	3,087	"	Dispensaries
(iv) आयुर्वेदिक/होमिओपथी व युनानी संस्था							Ayurvedic/Homoeopathic and Unani Institutions
(a) रुग्णालये	संख्या	N.A.	90	114	113 *	Number	Hospitals
(b) दवाखाने	"	N.A.	N.A.	514	514 *	"	Dispensaries
(v) कुटुंब कल्याण केंद्रे	"	N.A.	2,237	N.A.	2,656 (2012-13)	"	Family Welfare Centres
शिक्षण							Education
(i) कला, शास्त्र ,वाणिज्य व विधी महाविद्यालये	संख्या	81 ^	1,008 ^	2,387 *	2,137	Number	Arts, Science, Commerce and Law Colleges
(ii) शिक्षक प्रशिक्षण महाविद्यालये	"	N.A.	275	468 *	586	"	Teachers Training Colleges
(iii) वैद्यकीय महाविद्यालये	"	15	161	248	286	"	Medical Colleges

@ @ कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या वगळण्यात आलेली आहे / Excluding No. of establishments which are not having workers

* अस्थायी / Provisional § कॅलेंडर वर्षासाठी माहिती / Figure related to calendar year

† भरलेली पदे / Filled in Posts N.A.- उपलब्ध नाही / Not Available ^ विधी वगळून / Except Law

@ सार्वजनिक व शासन सहाय्यित / Public & Government aided

बाब	परिमाण	1960-61	2000-01	2010-11	2013-14	Unit	Item	
शिक्षण (पुढे चालू)								Education (contd.)
(iv) प्राथमिक शिक्षण							Primary Education	
(a) संस्था	संख्या	34,594	65,960	75,695 E	96,178		Number Institutions	
(b) पटसंख्या	हजारात	4,178	11,857	10,626 E	16,159	In ('000)	Enrolment	
(c) शिक्षक	"	113	313	349 E	469	"	Teachers	
(v) माध्यमिक शिक्षण							Secondary Education	
(a) संस्था	संख्या	2,468	14,773	21,357 E	23,752	Number	Institutions	
(b) पटसंख्या	हजारात	885	8,652	10,711 E	5,911	In ('000)	Enrolment	
(c) शिक्षक	"	35	242	298 E	213	"	Teachers	
(vi) उच्च शिक्षण (सर्व प्रकारच्या) #							Higher Education (All types) #	
(a) संस्था	संख्या	211	1,599	3277 E	2,915	Number	Institutions	
(b) पटसंख्या	हजारात	110	939	1,784 E	1,466	In ('000)	Enrolment	
परिवहन व दळणवळण								Transport and Communications
(i) रेल्वे मार्गाची लांबी	कि.मी.	5,056	5,459	5,984	6,103 *	Km.	Railway route length	
(ii) पृष्ठांकित रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	24,852	1,78,999	2,21,182	2,33,452 *	Km.	Surfaced road length	
(iii) राष्ट्रीय महामार्ग	"	2,346 (1962)	3,688	4,376	5,858	"	National Highways	
(iv) राज्य महामार्ग	"	10,002	33,212	34,103	40,300	"	State Highways	
(v) प्रमुख जिल्हा रस्ते	"	11,403	46,751	49,936	50,232	"	Major District Roads	
(vi) इतर जिल्हा रस्ते	"	7,379	43,696	46,897	52,761	"	Other District Roads	
(vii) ग्राम रस्ते	"	9,570	89,599	1,06,400	1,14,557	"	Village Roads	
(viii) वापरात असलेली मोटार वाहने	संख्या	1,00,144	66,07,054	1,69,89,659	2,28,87,642	Number	Motor vehicles in operation	
(ix) टपाल कार्यालये	"	N.A.	12,788	12,602	12,598	"	Post Offices	
(x) भ्रमणध्वनी	लाखात	N.A.	N.A.	965.16	1034.78	In lakhs	Cell Phones	
(xi) दूरध्वनी	"	N.A.	54.58	58.45	53.74	"	Telephones	
महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ								Maharashtra State Road Transport Corporation
(i) वर्षअखेरीस असलेले मार्ग	संख्या	1,716	19,679	16,932	18,156	Number	Routes at the end of the year	
(ii) मार्गाची एकूण लांबी	`00 कि.मी.	926	13,569	12,720	13,825	`00 Km.	Total route distance	
(iii) रस्त्यावरील गाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या	संख्या	1,920	15,920	15,359	16,437	Number	Average number of vehicles on road per day	
(iv) प्रवाशांची दैनिक सरासरी संख्या	लाख	5.53	65.11	69.50	70.22	Lakh	Average number of passengers travelled daily	

N.A. उपलब्ध नाही /Not Available E Estimated *अस्थायी / Provisional

कनिष्ठ, वैद्यकीय, अभियांत्रिकी व कृषि महाविद्यालये आणि पदवीपूर्व व्यवसाय शिक्षण संस्था वगळून / Excluding Junior, Medical, Engineering & Agricultural & Pre-degree vocational institutions

बाब	परिमाण	1960-61	2000-01	2010-11	2013-14	Unit	Item
स्थानिक स्वराज्य संस्था							Local Self Government Institutions
(i) जिल्हा परिषदा	संख्या	25	33	33	33	Number	Zilla Parishads
(ii) पंचायत समित्या	"	295	321	351	351	"	Panchayat Samitis
(iii) ग्रामपंचायती	"	21,636	27,735	27,913	27,873	"	Gram Panchayats
(iv) नगर परिषदा	"	219	228	222	220	"	Municipal Councils
(v) महानगरपालिका	"	3	15	23	26	"	Municipal Corporations
(vi) नगर पंचायत	"	--	3	4	12	"	Nagar Panchayat
(vii) कटक मंडळ	"	7	7	7	7	"	Cantonment Boards
पोलीस					(2012-13)		Police
(i) एकूण पोलीस ठाणी §	संख्या	638 (1962)	908	1,033	1,055	Number	Police Stations §
(ii) पोलीस चौक्या व दूरक्षेत्रे §	"	488 (1962)	1,775	1,854	1,961	"	Police beats & outposts §
(iii) एकूण पोलीस अधिकारी व कर्मचारी §	"	62,436 (1962)	1,44,321	2,09,381	2,05,464	"	Total Police personnel §
मोठ्या बंदरांतील माल वाहतूक							Cargo handled at Major ports
(a) मुंबई पोर्ट ट्रस्ट							Mumbai Port Trust
(i) आयात	हजार टन	10,795	15,100	36,755	38,950	'000 tonnes	Imports
(ii) निर्यात	"	3,926	9,300	17,830	20,234	"	Exports
(b) जवाहरलाल नेहरू पोर्ट ट्रस्ट							Jawaharlal Nehru Port Trust
(i) आयात	"	--	} 18,600	33,446	31,303	"	Imports
(ii) निर्यात	"	--		30,871	31,030	"	Exports
बँकिंग							Banking
अनुसूचित वाणिज्यिक §					(2014) †		Scheduled commercial §
(i) बँक कार्यालये	संख्या	N.A.	6,294	8,515	10,640	Number	Banking offices
(ii) एकूण ठेवी	₹ कोटी	N.A.	1,76,001	14,03,955	20,52,527		₹ crore Total deposits
(iii) एकूण कर्ज	"	N.A.	1,43,507	11,76,087	18,13,123	"	Total credits
(iv) दर लाख लोकसंख्येमागे बँक कार्यालयांची संख्या		N.A.	6.5	7.5	9.1		No. of banking offices per lakh population
छापखाने व प्रकाशने					(2013) §		Press and Publications
(i) छापखाने	संख्या	2,229 §	1,459	1,557	N.A.	Number	Printing Presses
(ii) दैनिके	"	109	661	710	923	"	Dailies
(iii) इतर नियतकालिके	"	890 §	3,736	2,371	3,167	"	Other Periodicals
(iv) पुस्तके	"	2,348	1,056	746	1,085	"	Books

N.A. उपलब्ध नाही / Not Available

* अस्थायी / Provisional

† ३१ मार्च रोजी / As on 31st March

§ कॅलेंडर वर्षासाठी माहिती / Figures related to calendar year